

Úspěchy MZe za rok 2022 a 2023 a výhled do dalších dvou let vlády

Co se nám povedlo?

- **Přepracovali jsme návrh společné zemědělské politiky** do roku 2027. Do českého zemědělství poputuje v průběhu pěti let 200 miliard korun. To je historicky dosud nejvíce.
- **V krizi jsme pomohli zemědělcům.** Chovatelům prasat, pěstitelům brambor, ale i mnohým dalším jsme díky navýšení evropské finanční pomoci o 200 procent z národních zdrojů pomohli překonat krizi.
- **Zavedli jsme několik opatření pro zamezení zdražování potravin.** Podařilo se nám schválit novelu zákona o významné tržní síle. Snížili jsme DPH na potraviny. Dbáme na dodržování platných pravidel hospodářské soutěže.
- **Zrušili jsme podporu pro velké zemědělské a potravinářské podniky.**
- **Podporujeme lesy,** aby se vyrovnaly s následky klimatické změny a kůrovcové kalamity.
- **Chráníme vodu.** Podporujeme revitalizaci řek, opatření proti suchu, ale i nové čistírny odpadních vod.
- **Chráníme půdu.** **Ve spolupráci s MŽP** vznikla novela zákona o ochraně zemědělského půdního fondu, který ochrání kvalitní půdu před zastavením průmyslovými halami. Také podporuje agrovoltaiku.

Co ještě plánujeme?

- **Vyhodnocení prvního roku nové SZP a případné úpravy pravidel**
- **Aktualizace Strategie českého zemědělství 2030+**
- **Veterinární zákon** zabrání týrání zvířat zavedením povinnosti instalovat na jatka kamery.
- **Myslivecký zákon** zajistí ochranu lesů před přemnoženou spárkatou zvěří.
- K nezbytné obnově lesů po kůrovcové kalamitě přispěje i připravovaná **novela lesního zákona.**
- **Podpora komplexních pozemkových úprav** zabrání erozi i jinému poškození půdy.

Co se od začátku volebního období povedlo

Společná zemědělská politika

Nejdůležitější úkol stál před vládou hned na začátku. Museli jsme během několika málo týdnů zásadně přepracovat návrh společné zemědělské politiky do roku 2027, připravený předchozí vládou. Podle signálů od Evropské komise totiž hrozilo, že v původní podobě České republiky plán zamítne, takže by naši zemědělci nemohli čerpat zásadní evropské podpory.

Strategický plán SZP na několika stovkách stran detailně popisuje oblasti, do kterých rozdělíme v průběhu pěti let 200 miliard korun. Změnou, která poutala nejvíce pozornosti, bylo zavedení podpory na první hektary ve výši 23 procent. Tato platba je určena na prvních 150 hektarů všech zemědělských podniků. Díky tomu efektivně a bez zbytečné byrokracie podpoříme menší podniky, zároveň ale zůstane dostatek peněz i pro větší podniky, které mají v našem zemědělství své pevné místo.

SZP nově zavedla například agrolesnické systémy, které do krajiny přináší další rozmanitost. Jde o kombinaci pěstování lesních nebo ovocných dřevin se zemědělským hospodařením – ať už s pěstováním tradičních polních plodin, nebo s pasením dobytka.

Co je však v nové SZP naprosto zásadní, je kofinancování druhého pilíře, tedy takzvaných investičních dotací a nadstavbových environmentálních plateb vázaných na plochu. Naše vláda se zavázala ke kofinancování ve výši 65 procent, což je jedna z nejvyšších hodnot v celé Evropské unii. Pro srovnání, například na Slovensku je kofinancování jen necelých 37 procent.

Díky tomu půjde do našeho zemědělství v nejbližších pěti letech historicky nejvíce peněz v rámci SZP. Celkem 200 miliard korun, v průměru tedy 40 miliard ročně, což je zhruba o 5 miliard korun více než v předchozím období.

Pomoc zemědělcům

Významnou finanční pomoc dostali zemědělci z nejhroženějších sektorů, včetně chovatelů prasat, z mimořádné krizové pomoci EU. V roce 2022 se jí podařilo navýšit na maximum, tedy o 200 procent z národních zdrojů, a zemědělci si tak mezi sebe rozdělili navíc 831 milionů korun.

Pěstitelé brambor se také od dubna loňského roku mohou sdružovat do organizací producentů. Společně budou silnější při vyjednávání podmínek prodeje s obchodními řetězci. Na pět let je na tuto podporu připraveno téměř 300 milionů korun.

Mimořádnou pomoc z evropské krizové rezervy se nám podařilo vyjednat i v loňském roce. K 163 milionům korun z EU jsme přidali z národních zdrojů dalších 80 milionů korun, celkem tedy šlo do postižených sektorů 243 milionů korun.

Loni v září jsme vypsalí první kolo investic v rámci Strategického plánu SZP, kde je připraveno více než osm miliard korun.

Nově mohli zemědělci žádat také o podporu na nákup dronů, které se využívají například pro tvorbu aplikačních map.

Opatření proti zdražování potravin

Velkým tématem jsou ceny potravin a to, zda někdo ve výrobním řetězci zemědělec – potravinář – obchodník nezneužívá situaci na trhu nebo své dominantní postavení. Kroky státu mají vést k tomu, abychom zdravou soutěž a konkurenci posilovali. Jedině tak bude vítězem spotřebitel.

Podařilo se nám i přes složité obstrukce ve Sněmovně, úspěšně schválit novelu zákona o významné tržní síle. Úřad na ochranu hospodářské soutěže může zneužití významné tržní síly posuzovat u širšího okruhu firem. Zatímco v minulosti to bylo možné jen u 12 největších obchodníků, nově je to více než 800 podniků, včetně velkých potravinářských a zemědělských firem. To pomůže zprůhlednit trh, což je zásadní a dobrá zpráva pro naše spotřebitele. Zákon zásadně zvyšuje i pokuty. Pokud odběratel vůči svým dodavatelům použije některou z nezákonných praktik, hrozí mu pokuta do 10 milionů korun, nebo do výše 10 procent z jeho čistého obrátu.

Součástí konsolidačního balíčku je i snížení DPH na potraviny z 15 na 12 procent. Je třeba vyvíjet tlak na obchodníky, aby se snížení DPH plně promítlo do cen.

Důležité je, aby stát dostatečně vymáhal platná pravidla. Jde zejména o kontroly dodržování potravinového práva, tedy kvalitu potravin v obchodech, správné značení data spotřeby apod. Od ledna platí nová povinnost uvádět slevu z nejnižší ceny výrobku za posledních 30 dní (ČOI).

V rámci národních dotací nechceme podporovat velké potravinářské podniky. Dotační program 13. Podpora zpracování zemědělských produktů a zvyšování konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu, který byl určen pouze pro velké firmy měl v minulosti alokaci ve výši stovek milionů korun ročně. Tento program je od roku 2023 zrušen.

Podpora lesů

V roce 2022 jsme na ministerstvu zemědělství spustili nový program na podporu adaptace lesů na změny klimatu. Příspěvky až do výše 1,1 miliardy korun za rok by díky němu mohli získat nestátní vlastníci lesů, kteří připravují lesy na dopady klimatické změny, hospodaří přírodě blízkým způsobem, podporují přirozenou obnovu lesa, zvyšují jeho druhovou pestrost a pečují o lesní půdu.

Do lesů půjde také část peněz ze společné zemědělské politiky, konkrétně na lesnicko-environmentální platby pro zlepšení životního prostředí, přípravu na změnu klimatu a ochranu lesů. Do roku 2027 na ně poskytneme téměř 450 milionů korun. Peníze jsou určeny na zachování druhové rozmanitosti lesů, ochranu a reprodukci genofondu lesních dřevin a zachování habitatových stromů.

V rámci žádostí na rozvoj venkova podle Strategického plánu společné zemědělské politiky je 128 milionů korun na obnovu lesů po kalamitě.

Voda a vodní hospodářství

V roce 2022 vláda schválila národní plány povodí a plány pro zvládání povodňových rizik pro období do roku 2027, připravené ve spolupráci s MŽP, správci povodí a krajskými úřady.

Plány povodí počítají do roku 2027 s realizací 2 469 opatření za více než 68 miliard korun z národních i evropských zdrojů (financování z národních zdrojů ve výši 51,7 miliardy a podpora z fondů EU ve výši 16,4 miliardy korun). Za ty se postaví a modernizují například čistírny odpadních vod, kanalizace, revitalizují se řeky a potoky a využijí se ke zmírnění nepříznivých dopadů sucha.

Po dlouhých letech příprav a různých studií jsme rozhodli o tom, že vodní dílo Skalička na Přerovsku bude mít podobu suchého bočního poldru. Výstavba tohoto vodního díla je ve veřejném zájmu. Představuje klíčový prvek v povodí Bečvy, který umožní zásadní ochranu téměř 100 000 obyvatel.

Loni v květnu vláda schválila Koncepti ochrany před následky sucha pro území České republiky na období 2023–2027. Připravilo ji MZe ve spolupráci s MŽP. Na vybudování opatření každý rok MZe vynaloží téměř 16 miliard korun, z toho 40 % z národního rozpočtu a 60 % z fondů Evropské unie. Dalších nejméně 9 miliard korun ročně investuje do opatření MŽP.

Ochrana půdy

Loni vláda schválila nejvýznamnější a nejrozsáhlejší novelu zákona o ochraně zemědělského půdního fondu (ZPF). Cílem novely je výrazné posílení ochrany půdy jako nenahraditelné složky životního prostředí.

Novela upravuje definici ZPF, aby lépe reflektovala nejen produkční, ale i environmentální hodnotu zemědělské půdy. V definici zemědělské půdy jsou zahrnuty také krajinné prvky, např. skupiny dřevin, stromořadí nebo mokřady.

Posílí se ochrana zemědělské půdy proti erozi. To se promítá do řady navrhovaných změn, zejména však do přesnějšího vymezení přípustné míry erozního ohrožení včetně způsobu hodnocení vodní a nově i větrné eroze a řešení nápravných opatření v případě ohrožení půdy erozí.

Zavádí se do právního řádu pojem agrovoltaické výroby elektřiny a vymezuje se její právní režim, a to v souladu se současným trendem podpory alternativních zdrojů energie v reakci na klimatickou změnu i energetickou krizi.

Výhled do následujících let

Vyhodnocení prvního roku nové SZP

Z prvotních analýz dat za rok 2023 vyplývá, že v důsledku změn v zemědělských dotacích dle nového Strategického plánu SZP byl dopad změn na různé velikostní kategorie podniků rozdílný. Nejvíce si polepšily malí zemědělci, resp. podniky s obhospodařovanou výměrou do 100 ha. Proporčně nižší, ale stále růst příjmu vykazuje také skupina podniků od 100 do 500 ha.

Aktualizace Strategie českého zemědělství 2030

V prvním kvartále letošního roku budeme dávat dohromady podklady pro části, které je třeba aktualizovat, aby odpovídaly současnému stavu. Ale také tomu výhledu, protože chceme publikaci nazvat České zemědělství 2030+. Povedeme debatu s nevládními organizacemi a zároveň i s politickou reprezentací, včetně opozice.

Dotace pro rok 2024

Spektrum dotačních programů pro rok 2024 se i přes sníženou alokaci snaží udržet kontinuitu s programy realizovanými v předešlých letech.

Prostředky určené na dotační programy jsou v rozpočtu pro rok 2024 celkem o 239 milionů nižší než pro rok 2023. Rozdělení finančních prostředků na jednotlivé dotační programy směřuje do odvětví živočišné výroby celkem 1, 857 miliardy korun, do odvětví rostlinné výroby 348 milionů korun, do odvětví potravinářství 100 milionů a na ostatní aktivity 194 milionů.

Pro rok 2024 je tedy ze státního rozpočtu na zemědělské národní dotace vyčleněno celkem 2,5 mld. Kč.

Veterinární zákon a plánované změny v něm

Aktuálně připravovaná novela veterinárního zákona se týká několika oblastí, a to:

- veterinární hygieny, kde dochází zejména k celkové revizi právní úpravy veterinární asanace,
- zdraví zvířat; zde dochází k dílčím úpravám postupu vydávání opatření k tlumení nálezů a nemocí přenosných ze zvířat na člověka a postupu při vydávání vnitrostátních veterinárních osvědčení k přemístění zvířat; ta budou moci být vydávána i v elektronické formě,
- kontroly dovozu, tranzitu a vývozu kontrolovaného zboží, tzn. zvířat, živočišných produktů a ostatního veterinárního zboží, ve vztahu ke třetím zemím,
- aplikační praxe; zde se zejména navrhuje upřesnění právní úpravy atestací úředních veterinárních lékařů a lhůt pro jejich získání a ruší se nadbytečná kompetence obecního úřadu v přenesené působnosti na návrh krajské veterinární správy vydávat a ukončovat mimořádná veterinární opatření závazná pro území obce;

Součástí návrhu novely je také návrh novely zákona na ochranu zvířat proti týrání, která zavádí kamerové systémy na jatkách.

V současné době je návrh zákona v mezirezortním připomínkovém řízení, jeho účinnost je předpokládána k 1. lednu 2025.

Další nová legislativa

K nezbytné obnově lesů po kůrovcové kalamitě přispěje i připravovaná novela lesního zákona, která umožní nastavení systému pozitivní motivace vlastníků lesů ve vztahu k hospodaření, a dále přispěje k adaptaci lesů na změnu klimatu a zvyšování biodiverzity.

Nově vysázené lesy musíme umět účinně ochránit před přemnoženou zvěří. Připravujeme novelu zákona o myslivosti. Současným velkým problémem nejen tuzemské myslivosti jsou právě vysoké počty spárkaté zvěře, které způsobují několik problémů a rizik. Projevují se na zemědělských plodinách a pozemcích a v případě srnčí, jelení a ostatní spárkaté zvěře i na lesních kulturách.

Pozemkové úpravy

V programovém prohlášení vlády je podpora komplexních pozemkových úprav, aby se zmírnila eroze, zadržela se v krajině voda a usnadnil se přístup majitelů k jejich pozemkům. Ročně by na to mělo být vyčleněno nejméně 3 mld. Kč a měl by se zajistit víceletý stabilní finanční rámec.

Na základě odborných podkladů a podrobné znalosti území se v rámci pozemkových úprav navrhuje, kromě opatření ke zpřístupnění pozemků, také vodohospodářská, protipovodňová, zúrodňovací, protierozní a ekologická opatření, která naplňují účel a cíle pozemkových úprav.

Novela mysliveckého zákona

Připravovanou novelou mysliveckého zákona chceme omezit škody způsobené zvěří v lesích a na zemědělských plodinách. Novela zajistí větší přehlednost a účinnější možnosti, jak pečovat o les, krajinu i zvířata.

Nově bude myslivecké hospodaření regulováno podle toho, do jaké míry je konkrétní oblast (honitba) poškozena zvěří. Novela také omezí papírování tím, že přinese do myslivosti větší míru digitalizace. Vznikne digitální systém evidence myslivosti, který bude obsahovat kontaktní údaje, rejstřík honebních společenstev a evidenci škod zvěří.

Jednou ze zásadních změn bude snížení minimální výměry honiteb. Dosud musela mít minimálně 500 hektarů, nyní bude stačit 250 hektarů. Zvýší se také pokuty za opakované nesplnění lovu, a to ze současných maximálních 200 tisíc na 500 tisíc korun. Při prvním nesplnění bude minimální pokuta 50 tisíc a maximální 200 tisíc korun.

Prodlouží se lhůta, kdy může například zemědělec uplatnit škody zvěří u myslivce, a to z 20 na 60 dnů.

Kontakt:

Simon Dytrych
Tiskový mluvčí KDU-ČSL
E-mail: dytrych@kdu.cz
Telefon: 730 575 148